

Tájékoztató az OKJ-s sportszakmai képzések felülvizsgálatának jelenlegi helyzetéről

1. Az OKJ-s sportszakmai képzések felülvizsgálatának indokai

Az elmúlt közel 2 év képzési és vizsgáztatási tapasztalatait összegezve világossá vált, hogy a jelenleg hatályos, 25/2008. (IV.29.) ÖTM rendeletben kiadott szakmai és vizsgakövetelmények több pontban korrekcióra szorulnak. A szükséges változtatások mértékének és mélységének feltárására a szakképesítésért felelős minisztérium (ÖM) megállapodást kötött a Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Intézettel. A szakképzésben érintett szereplők (képzés- és vizsgaszervezők, vizsgaelnökök, oktatók, szakmai szervezetek) észrevételeit és az SZVK átvilágításából származó tapasztalatokat összegezve az alábbi fő problémakörök bontakoztak ki:

I. A szakmastruktúrát érintő problémák

- *A rekreációs mozgásprogram-vezető szakképesítés ráépülés jellege és az OKJ-s sportszakmai előképzettség követelménye szakmailag indokolatlan és nagymértékben gátolja a képzésbe való bekapcsolódás lehetőségét. A jelenlegi szvk szerint például a testnevelő tanár vagy a gyógytornász diploma nem megfelelő, míg a lovastúra-vezető vagy a sportmasszőr szakképesítés elfogadható szakképesítés a képzés bemeneti feltételeként. A rekreációs szakirányok iránt érdeklődők „belekényszerülnek” olyan előzetes szakképesítés megszerzésébe, amely eredetileg nem állt szándékukban. A bemeneti szakképesítések nagyon változatos tudástartalmakat képviselnek, az ebből adódó heterogenitást nehezen lehet a képzés során kiegyenlíteni. A rekreációs szakirányok döntő többségénél a szakmai előképzettség követelménye szükségtelen, a sportedzőknél magasabb képzési szintre emelése pedig indokolatlan.*
- *A fitness-wellness asszisztens munkaköri tevékenysége alapvetően ügyviteli jellegű (elsősorban ügyfélszolgálat, adminisztráció és szervezés) így nem ideális a sportedző szakképesítéssel közös szakmacsoportban szerepeltetni. A fitness-wellness asszisztens és a sportedző szakképesítés összekötése 5 közös modullal jelentős torzulásokat okozott mindkét képzés szakmai tartalmában.*

II. A modulrendszer tartalmi és strukturális problémái

- *A jelenlegi szvk-ban a sportoktató és a sportedző szakképesítés megkülönböztetése értelmetlenné válik, hiszen 5 modul csaknem teljesen azonos (0078-06, 0079-06, 0080-06, 0081-06, 0082-06), míg a 6. modulban (sportoktatóknál a 0083-06, a sportedzőnél 0084-06) csak minimális eltérések tapasztalhatók. Az eltérő modulokban is szakmai kompetenciák köre 99%-ban azonos, csak az elsajátítandó szakmai ismeretek mélységében (betűjelében) van csekély különbség. Jelentős probléma továbbá, hogy a sportoktató részszakképesítés, ami azt jelenti, hogy nem lehetne olyan modulja, amely az „alapszakképesítésnek” (sportedző, vagy fitness-wellness asszisztens) nem része, viszont legalább eggyel kevesebb modulból kellene állnia, mint az alapszakképesítésnek.*

- A jelenlegi modulrendszer egyik fő hibája a fent említett strukturális problémából (fitness-wellness asszisztens és sportedző szakképesítések összekapcsolásából) ered. A közös képzési tartalom kialakításának következtében az edzők számára kevésbé jelentős, *perifériás ismeretek* (Egészséges életmód népszerűsítése, Rutin és egyéb feladatok, Tanfolyamszervezés és –vezetés) *önálló modulokat* alkotnak, míg a sportedzői munkához *nélkülözhetetlen szakismeretek áttekinthetetlen rendszerben és gyakran hiányosan* jelennek meg a modulokban.
- A *sportszervező-, menedzser* szakképesítés esetében is probléma, hogy a leendő munkatevékenység *néhány csekély jelentőségű részterülete önálló modulként szerepel* (pl. Tanfolyamszervezés és –vezetés, A rendszeres testedzés és a mozgás népszerűsítése, A szakmai munka elemzése).
- A modulok között sok a tartalmi átfedés, *ugyanazok a szakmai ismeretek több modulban* is szerepelnek - gyakran indokolatlanul -, mind a sportedző, mind a sportszervező-, menedzser szakképesítés esetében.
- Egyes modulok *nagyon vegyes szakmai kompetenciákat* tartalmaznak, amely komoly nehézséget okoz a képzésben és a vizsgáztatásban egyaránt. A 0082-06, a 0083-06, a 0084-06 vagy a 0430-06-os modulok oktatása például minimum 3-4 különböző szakterülethez értő pedagógus közreműködését igényli.
- A *szakmai kompetenciák megfogalmazási módja nem egységes*, sok esetben túl általános és nagyon tág ismeretkörrel ölel fel (pl. Szociálpszichológia, Jogi ismeretek), így nem alkalmas az elsajátítandó tananyag behatárolására, más esetben viszont konkrét tananyagtartalmat határoz meg (pl. A gimnasztika fogalma, alkalmazási területei).
- A *fitness-wellness asszisztens szakképesítés esetében* indokolatlanul *sok a 9 modul*, a szakmai ismeretek célszerű rendszerezésével és összevonásával jelentős mértékben lehetne csökkenteni a modulszámot.

III. A vizsgakövetelmények mennyiségi és tartalmi problémái

- A sportoktató és a sportedző szakképesítésnél tapasztalt legnagyobb probléma a *sportági gyakorlati vizsga elenyésző, a teljes vizsga viszonylatában jelentéktelen súlya*. A gyakorlati vizsga - mindegyik szakképesítés esetében – csak 1 modulban található, és ebben a modulban a gyakorlaton kívül van még 5 elméleti vizsgafeladat, melyek eredményes teljesítése kompenzálja a gyakorlati alkalmatlanságot.
- *Nagyon sok a vizsgafeladatok száma*, a sportedző és a sportoktató szakképesítéseknél 12, a fitness-wellness asszisztensnél 10, a sportszervező-menedzsernél 11 vizsgafeladatot kell eredményesen teljesíteni.
- A *vizsgafeladatok sok esetben nem illeszkednek megfelelően a modulok tartalmához*. Például a 0078-06-os és a 0079-06-os modul szakmai ismereteinek jelentős részére nem terjed ki a vizsgafeladat. A 0079-06-os modul vizsgafeladata viszont olyan ismereteket is számon kér (a sporttevékenység megengedett és tiltott eszközeinek ismertetése), amely másik modul (0080-06) tananyagában szerepel.
- *Aránytalan az egyes szakterületek képviselője a vizsgafeladatokban*, pl. a lélektani és a gimnasztikai ismeretek számonkérése egyetlen vizsgafeladatban sincs nevesítve, míg az edzéselmélet 3 vizsgafeladatnak is része.

- A 0083-06 és a 0084-06-os modulban 4 szóbeli vizsgafeladat szerepel, és ez értelmetlenül sok, 4x20, tehát 80 központi szóbeli tétel készítését teszi szükségessé az edzéselmélet, a gimnasztika és a sportági elmélet témaköréből.
- Azokban a modulokban, ahol csak 1 vizsgafeladat van, *nem elegendő a 30 perces írásbeli vizsgatevékenység* az szvk-ban felsorolt ismeretek számonkérésére.
- A sportszervező-, menedzser szakképesítés több moduljánál is előfordul, hogy a vizsgafeladat *nehezen értelmezhető és kivitelezhető* különösen az adott vizsgaforma vonatkozásában. Pl. 1271-06-os modul 1. vizsgafeladata: „Vita szervezése és levezetése a humor sportbeli szerepéről...” vagy 2. vizsgafeladata: „Sajtótájékoztató szervezése és levezetése...”
- A 1273-06-os modul 2. vizsgafeladata olyan témakörre irányul, amely *minimális jelentőséggel bír* a sportszervező-, menedzser munkájában, *mégis - önálló szóbeli vizsgafeladat lévén -* legalább 20 tételt kell készíteni és megtanulni ebből a témából (A jutalmazás és a büntetés elveinek módszereinek és eszközeinek ismertetése).

2. A felülvizsgálat folyamata

I. 2008. szeptember – 2009. november: A képzésben és vizsgáztatásban érintett szakemberek, szakmai szervezetek tapasztalatainak, észrevételeinek gyűjtése

II. 2009. december: A szakképesítésért felelős minisztérium (ÖM) és a Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Intézet (NSZFI) megállapodása a sportszakmai képzések felülvizsgálatának koordinálásáról

III. 2010. január: „Az edzőképzés és továbbképzés jövője” országos szakmai konferencia keretében a szakmai közvélemény tájékoztatása az OKJ-s sportszakmai képzések felülvizsgálatának esedékességéről, valamint felhívás a javaslatok megfogalmazására

IV. 2010. március: Az NSZFI által megbízott szakértői munkacsoport javaslatainak megfogalmazása a változás lényegi elemeiről, az új szakma és modulstruktúra kialakítása, a modulok felosztása a szakértők között, a koncepció egyeztetése az ÖM Szakállamtitkárság illetéseivel, majd a vitaanyag kiegészítése a Szakállamtitkárság által szükségesnek tartott ismeretekkel

V. 2010. április: A szakmai közvélemény tájékoztatása a felülvizsgálat állásáról és társadalmi vita kezdeményezése (a koncepció bemutatása az ÖM és az NSZFI honlapján, valamint szakmai tanácskozás keretében), az észrevételek és módosító javaslatok összegyűjtése

VI. 2010. május: A módosító javaslatok értékelését követően a szükséges korrekciók elkészítése, a szakmai és vizsgakövetelmény-rendszer részletes kidolgozása

VII. 2010. június: Az OKJ-ban szereplő adatok módosításához szükséges intézkedések megtétele a minisztérium részéről

3. A módosítási javaslat fő elvei

Az OKJ-s sportszakmai képesítések szakmai és vizsgakövetelményeinek felülvizsgálatával megbízott munkacsoport tagjai az alábbi elvek elfogadása és érvényesítése mellett készítették el a szakma- és modulstruktúra átdolgozására irányuló javaslatukat:

I. Átláthatóbb, „profil-tisztább”, az adott szakképesítés specifikumait jobban tükröző modulrendszer kialakítása

II. A képzésben való részvétel lehetőségének megkönnyítése

III. Átjárhatóság biztosítása az azonos szakmacsoportba tartozó képzések között

VI. A vizsgatevékenységek számának csökkentése (ahol indokolt)

V. A gyakorlati ismeretek és készségek szerepének növelése a képzésben és a szakmai vizsgáztatásban egyaránt

VI. A sportoktató és a sportedző szakképesítés markánsabb elhatárolása

4. Az új szakmastruktúra tervezete

I. Rekreációs mozgásprogram-vezető szakképesítés ráépülés jellegének megszüntetése

A javaslat lényege, hogy - a bevezetőben említett okok miatt - a rekreációs mozgásprogram-vezető szakképesítés szakirányai (a személyi edző kivételével) ne szakmai előképzettséget igénylő, emelt szintű szakképesítésként (un. ráépülésként) szerepeljenek az OKJ-ban, hanem *érettségi vizsgára épülő, középszintű szakképesítésként (52-es szinttel)*.

Ez esetben a sportedző és a rekreációs mozgásprogram-vezető szakképesítések egy *gyakorlat-centrikus szakmacsoportot* alkotva, un. elágazások lennének, 4 közös modullal.

Ez a javaslat megkönnyíti (és két irányból biztosítja) az *átjárhatóságot* a rekreációs és a sportági képzések között. Ez azt jelenti, hogy pl. aki úszó edzői szakképesítést szerez, majd aqua tréner szeretne lenni, már csak kettő modult kell teljesítenie az új szakma megszerzéséhez.

II. A személyi edző szakirány önállósulása

A személyi edző szakirány kiválik a rekreációs mozgásprogram-vezető „gyűjtőcsoportból”, és – önállóan nevesítve – továbbra is ráépülésként szerepel az OKJ-ban. Ennek a javaslatnak az az elsődleges indoka, hogy a személyi edző-képzés erőteljesen igényli az előzetes testkulturális alapismeretek meglétét, azokra épül a specifikus tananyag.

(Amennyiben a személyi edző maradna a rekreációs szakmacsoportban, és középfokú elágazás lenne, akkor az alapozó tárgyak oktatása mellett nagyon kevés

idő maradna a szakirányú ismeretek elsajátítására. A tananyag összetett és nagy terjedelmű, mivel a személyi edzőnek több sportág és fitness trend mozgásanyagát kell elsajátítania, valamint táplálkozási és életmóddal kapcsolatos kérdésekben is jártasnak kell lennie.)

A személyi edző részben sportedző, részben rekreációs szakember, így érdemes a két gyűjtőcsoport „fölé rendelni”, és változatlanul emelt szintű szakképesítésként kezelni. Nagyon fontos azonban a bemeneti feltételek újragondolása, mivel kettős elvárásnak kellene megfelelnie. Egyrészt szélesíteni kell az elfogadható szakmai előképzettségek körét a szakirányú felsőfokú végzettség (pl. testnevelő tanár, gyógytornász, szakedző stb.) elfogadásával, másrészt ki kell zárni azokat - a jelenleg előfeltételként elfogadott - OKJ-s végzettségeket, melyek nagyon eltérő szakmai alapot jelentenek (pl. sportmasszőr, lovastúra-vezető, sportszervező-, menedzser). Ezek a módosítások a bemeneti tudástartalmak közelítését szolgálják, de nyilvánvalóan nem lehet cél a homogenitás. A testépítés-fitness edző vagy oktató pl. mindig „tudáselőnyben” lesz a többi szakterületről érkezővel szemben, hiszen a személyi edzőképzés egyik jelentős tananyagegységét, a test és alakformálás témakörét ő már elsajátította.

III. A fitness-wellness asszisztens szakképzés áthelyezése a sportszervező-, menedzserrel közös szakmacsoportba

A fitness-wellness asszisztens szakképzés képzési tartalma sokkal inkább a sportszervező-, menedzserrel mutat rokonságot, mint a sportedzővel, ezért célszerű egy új „ügyvitel-menedzsment”- jellegű szakmacsoportot alkotni, 3 közös modulal. Ezzel az áthelyezéssel a leendő sportedzőknek és a sportoktatóknak már nem kellene tanulniuk azokat a modulokat, amelyek elsősorban a fitness-wellness asszisztens képzés miatt kerültek be a tananyagba, és lehetővé válik a szakképzés sajátosságainak jobban megfelelő új modulszerkezet kialakítása.

5. Az új modulszerkezet tervezete

A szakmastruktúra változása természetesen maga után vonja a modulszerkezet átalakítását. Az új modulrendszer egyrészt igazodik az új szakmaszerkezethez, másrészt igyekszik korrigálni a bevezetőben említett hiányosságokat.

Jelentős változás, hogy a **fitness instruktorként szakirány modulja (0433-06) törlésre kerül**, mivel a fitness trendek sokszínűségét és gyors változásait az állami képzési rendszer nem tudja olyan hatékonyan követni, mint a kevésbé szabályozott tanfolyami piac.

Bevezetésre kerül viszont egy új **szakirányt** jelentő modul, a **vízi szabadidősport-
oktató**, amely elsősorban a vízitúra-vezetéshez szükséges szakismereteket foglalja magában. A **wellness szakirány kibővül** egy rendkívül dinamikusan fejlődő szakterülettel, a **selfness-sel**, mely jelentősen hozzájárulhat a szakirány piacképességének fokozásához. Ez utóbbi két szakterület részletes bemutatására a 2010. április 16-án megrendezésre kerülő konferencia nyújt remek lehetőséget.

A tervezetben feltüntetjük, hogy a jelenleg hatályos SZVK moduljai milyen formában jelennek meg, „számítódnak be”, illetve, hogy az egyes modulok kb. milyen tananyag tartalmat jelentenek.

I. „Gyakorlat-centrikus” szakmacsoport

Sportoktató, Sportedző és Rekreációs mozgásprogram-vezető szakképesítések közös moduljai:

Új modul szám	Új modul megnevezése	Felhasználható „rég”i” modul tartalom	Tartalom
2951-10	Személyiségfejlesztés és kommunikáció (Interakció)	A sport, mint a nevelés színtere és eszköze (0079-06)	Pedagógia Pszichológia Kommunikáció Megjelenés- és viselkedéskultúra
2952-10	Egészségügyi ismeretek	Az egészséges életmód népszerűsítése (0078-06) A sporttevékenységgel kapcsolatos ártalmak megelőzése, felismerése, kivédése (0080-06)	Anatómia Élettan, sportélettan Egészségtan Sportsérülések Elsősegélynyújtás Táplálkozás
2953-10	Edzés- és mozgástani alapok	A sportedző speciális tevékenységi köre (0084-06) - edzésméletelem - gimnasztika	Edzésméletelem Gimnasztika
2954-10	Szervezési és vállalkozási ismeretek /minisztériumi javaslatra! /	Tanfolyamszervezés és – vezetés (0081-06) Rutin- és egyéb feladatok (0082-06)	Szervezés Vállalkozás Jogi ismeretek

Sportoktató és Sportedző szakképesítések közös modulja:

Új modul szám	Új modul megnevezése	Felhasználható „rég”i” modul tartalom	Tartalom
2955-10	Sportági alapismeretek	A sportoktató speciális tevékenységi köre (0083-06)	A sportági alapokat jelentő mozgásanyag bemutatása és oktatása Sportág-specifikus bemelegítés és képességfejlesztés Sportágelmélet (történet, versenyszabályok stb.)

Sportedző szakképesítés speciális modulja:

Új modul szám	Új modul megnevezése	Felhasználható „rég”i” modul tartalom	Tartalom
2956-10	Sportedzői szakismeretek	A sportedző speciális tevékenységi köre (0084-06)	A sportági technika, taktika elmélyítése Versenyzés, kiválasztás Sporttáplálkozás Sportpszichológia Dopping A sportoló életmódja

Rekreációs mozgásprogram-vezető szakképesítés szakirányainak közös modulja:

Új modul szám	Új modul megnevezése	Felhasználható „rég”i” modul tartalom	Tartalom
2957-10	Rekreáció	Általános tevékenységi kör (0430-06)	Rekreációelmélet és módszertan Egészségfejlesztés

Rekreációs mozgásprogram-vezető szakképesítés szakirányai:

Új modul szám	Új modul megnevezése	Felhasználható „rég”i” modul tartalom	Tartalom
2958-10	Az animátor tevékenysége	Az animátor szakirány speciális tevékenységi köre (0431-06)	A jelenlegi modul tartalma, korrekcióval
2959-10	Az aqua tréner tevékenysége	Az aqua tréner szakirány speciális tevékenységi köre (0432-06)	A jelenlegi modul tartalma, korrekcióval
2960-10	A vízi szabadidősport- oktató tevékenysége	Új szakirány!	Vízi közlekedés szabályai Kajak-kenu és az evezés mozgásanyaga Vízből mentés Vízi sporteszközök Szabadvízi úszás Motoros kishajózás
2961-10	A gyermekkori mozgásprogram-vezető tevékenysége	A gyermekkori mozgásprogram-vezető szakirány speciális tevékenységi köre (0434-06)	A jelenlegi modul tartalma, korrekcióval
2962-10	A orientális táncoktató tevékenysége	A orientális táncoktató szakirány speciális tevékenységi köre (0435-06)	A jelenlegi modul tartalma, korrekcióval
2963-10	A szenior tréner tevékenysége	A szenior tréner szakirány speciális tevékenységi köre (0437-06)	A jelenlegi modul tartalma, korrekcióval
2964-10	A wellness-selfness tanácsadó tevékenysége	A wellness tanácsadó szakirány speciális tevékenységi köre (0438-06)	A jelenlegi modul tartalma, korrekcióval, selfness ismeretekkel kiegészítve

Személyi edző szakképesítés- ráépülés moduljai:

Új modul szám	Új modul megnevezése	Felhasználható „rég”i” modul tartalom	Tartalom
2965-10	A személyi edzés elmélete és módszertana	A személyi edző szakirány speciális tevékenységi köre (0436-06)	A jelenlegi modul elméleti ismeretei, korrekcióval, kiegészítésekkel

Új modul szám	Új modul megnevezése	Felhasználható „rég” modultartalom	Tartalom
2966-10	Táplálkozás és testsúlyszabályozás	A személyi edző szakirány speciális tevékenységi köre (0436-06)	Az egészséges táplálkozás alapjai Irányzatok, diéták, kúrák A táplálkozás pszichológiai kérdései Étrend-kiegészítők Elhízás és testsúlyszabályozás Étrendtervezés
2967-10	Mozgásprogramok	A személyi edző szakirány speciális tevékenységi köre (0436-06)	A jelenlegi modul gyakorlati ismeretei, korrekcióval, kiegészítésekkel

II. „Ügyvitel-menedzsment ” szakmacsoport

Sportszervező-, menedzser és a Fitness-wellness asszisztens szakképesítések közös moduljai:

Új modul szám	Új modul megnevezése	Felhasználható „rég” modultartalom	Tartalom
2951-10	Személyiségfejlesztés és kommunikáció (Interakció)	A sport, mint a nevelés színtere és eszköze (0079-06)	Pedagógia Pszichológia Kommunikáció Megjelenés- és viselkedéskultúra
2968-10	Létesítmény-üzemeltetés	Létesítmény-működtetés (0086-06)	Sport és rekreációs létesítmények tervezése, üzembe helyezése, gazdálkodása, technikai üzemeltetése Környezetvédelem
2969-10	Vállalkozástan	Gazdasági feladatok (1270-06)	Vállalkozási formák Források Költségvetés Üzleti terv Adózás Sportvállalkozások specifikumai
0002-06	Marketing tevékenység	Menedzselés, marketing (0088-06) Marketing és PR tevékenység (1271-06)	Más szakképesítésből átvett modul, adott tartalommal!

Sportszervező-, menedzser szakképesítés-elágazás speciális moduljai:

Új modul szám	Új modul megnevezése	Felhasználható „rég”i” modultartalom	Tartalom
2970-10	Sportvilág	A rendszeres testedzés és mozgás népszerűsítése (1272-06)	Sportirányítás Sportjog Sportszociológia Testkultúra
2971-10	A sportszervező-, menedzser tevékenysége	A sportszervezet működésének szervezése (1269-06) A szakmai munka elemzése, értékelése (1273-06)	Szervezés és vezetéselmélet Vezetéslélektan Üzleti kommunikáció Sportmenedzsment Eseményszervezés

Fitness-wellness asszisztens szakképesítés-elágazás speciális moduljai:

Új modul szám	Új modul megnevezése	Felhasználható „rég”i” modultartalom	Tartalom
2972-10	Fitness-wellness ismeretek	Az egészséges életmód népszerűsítése (0078-06)	Egészségügyi ismeretek A fittségi edzés alapjai Fitness-termi óratípusok Test- és alakformálás A wellness elmélete Wellness szolgáltatások
2973-10	A fitness-wellness asszisztens tevékenysége	Ügyfélszolgálat (0085-06) Kereskedelmi tevékenység (0087-06)	Termék- és szolgáltatásértékesítés Vendéglátói alapismeretek Környezeti kultúra Irodai ügyvitel

Az előzetesen megszerzett szakismeretek beszámíthatóságának lehetősége (pl. egyes modulok kiváltása felsőoktatásban szerzett vizsgajeggyel) további egyeztetést igényel a szaktárca és az NSZFI között, így a tervezet erre a kérdésre jelen állapotában nem tartalmaz ajánlásokat.

Az egyes modulok részletes kidolgozására a társadalmi vita során felmerülő javaslatok elemzése után kerül sor.

Az észrevételeket és a javaslatokat - **2010. április 20-ig** – az alábbi email-címre kérjük megküldeni:

leganyi.mariann@nive.hu

A tájékoztatót készítette:

Dr. Ábrahám Júlia
Munkacsoport vezető

Budapest, 2010. április 2.